

## Guia docent

### Identificació de l'assignatura

|                             |   |
|-----------------------------|---|
| <b>Assignatura / Grup</b>   | 10693 - Processos i Contextos Educatius / 10    |
| <b>Titulació</b>            | Màster Universitari de Formació del Professorat |
| <b>Crèdits</b>              | 3   |
| <b>Període d'impartició</b> | Primer semestre                                 |
| <b>Idioma d'impartició</b>  | Català  |

### Professors

| Professor/a   | Horari d'atenció als alumnes |            |         |              |            |                    |
|---|------------------------------|------------|---------|--------------|------------|--------------------|
|   | Hora d'inici                 | Hora de fi | Dia     | Data d'inici | Data de fi | Despatx / Edifici  |
| Pere Jaume Alzina Seguí<br><a href="mailto:pere.alzina@uib.es">pere.alzina@uib.es</a> | 13:00                        | 14:00      | Dimarts | 04/09/2018   | 05/03/2019 | Sala de professors |

### Contextualització

#### PROFESSORAT

Pere Alzina Seguí, mestre, psicopedagog i doctor en Ciències de l'Educació per la UIB; mestre de primària, cap d'estudis i director d'un centre de primària (CEIP Francesc d'Albranca, CEIP Deià i Centre de Menors de Palma). Assessor de formació en el Centre de Professorat de Menorca; orientador a l'IES Josep Miquel Guàrdia d'Alaior, director del mateix centre durant set cursos. Des del curs 1998 professor del Reciclatge de Català i professor associat a la Seu de la UIB a Menorca (16 anys). Coordinador d'estudis de la Facultat d'Educació des del 2007 a la Seu de la UIB a Menorca. Coordinador i professor del màster de formació del professorat; coordinador i professor de la Universitat Oberta per Majors. Professor de diferents assignatures dels estudis del grau d'infantil, del grau de primària i del màster de formació del professorat. Autor de diferents articles i estudis sobre atenció a la diversitat, interculturalitat, didàctica de la llengua i treball per projectes. Ponent en cursos de formació permanent del professorat en diferents CEPs.

#### ASSIGNATURA

L'assignatura "Processos i contextos educatius", juntament amb la de "Característiques organitzatives i curriculars de les etapes i dels centres d'ensenyament secundari" i la de "Interacció i convivència a l'aula", forma part del mòdul "Processos i contextos educatius", que amb els mòduls "Aprentatge i desenvolupament de la personalitat" i " Societat, família i educació", s'inclou en el bloc genèric dels Màster en Formació del Professorat".

D'entre els objectius del màster aquesta assignatura es relaciona directament amb els següents:

- \* Planificar i desenvolupar el currículum en el marc del centre educatiu.
- \* Dissenyar espais i processos d'ensenyament aprenentatge.
- \* Desenvolupar processos de tutoria individual i grupal de forma coordinada amb els altres agents educatius.
- \* Conèixer i analitzar de forma crítica la professió docent en l'actualitat i les concepcions personals sobre la mateixa.

## Guia docent

\* Conèixer les institucions i els models de formació permanent, la investigació i la innovació educatives.

### Requisits

Els únics requisits que s'han de satisfer són els generals d'admissió al màster.

L'assignatura té un caràcter de formació bàsica i genèrica i, per tant, no té requisits essencials ni recomanables.

### Competències

#### Específiques

- \* Participar en la definició del projecte educatiu i en les activitats generals del centre atenent a criteris de millora de la qualitat, atenció a la diversitat, prevenció de problemes d'aprenentatge i de convivència (39) .
- \* Exercir la tutoria individual i grupal dels alumnes, col·laborant amb el Departament d'Orientació i altres docents del centre i, si escau, amb els diferents agents d'intervenció socioeducativa (31) .
- \* Dissenyar i desenvolupar espais d'aprenentatge que, basant-se en el treball individual i cooperatiu, facilitin l'aprenentatge de la matèria i fomentin l'educació en valors, la igualtat de drets, la ciutadania, el respecte als drets humans i la contribució individual i col·lectiva a la sostenibilitat social i ambiental (27) .

#### Genèriques

- \* Dissenyar i realitzar activitats formals i no formals que contribueixin a fer el centre un lloc de participació i cultura en l'entorn on estigui situat; desenvolupar les funcions de tutoria i d'orientació dels estudiants de manera col·laborativa i coordinada; participar en l'avaluació, investigació i la innovació dels processos d'ensenyament i aprenentatge (8) .
- \* Dissenyar i desenvolupar espais d'aprenentatge amb especial atenció a l'equitat l'educació emocional i en valors, la igualtat de drets i oportunitats entre homes i dones, la formació ciutadana i el respecte dels drets humans que facilitin la vida en societat, la presa de decisions i la construcció d'un futur sostenible (5) .
- \* Conèixer els processos d'interacció i comunicació en l'aula, dominar destreses i habilitats socials necessàries per a fomentar l'aprenentatge i la convivència en l'aula, i abordar problemes de disciplina i resolució de conflictes (7) .

#### Bàsiques

- \* Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el màster a l'adreça següent: [http://estudis.uib.cat/master/comp\\_basiques/](http://estudis.uib.cat/master/comp_basiques/)

### Continguts

**El temari es desplega en tres grans blocs de continguts.**

#### Continguts temàtics

- Bloc 1. Els contextos o àmbits educatius i els problemes transversals al sistema educatiu
  - 1.1. Principals problemàtiques que afecten el sistema educatiu.

## Guia docent

1.2. Els contextos o àmbits educatius de la societat contemporània. L'educació formal, no formal i informal.

1.3. Les relacions entre els contextos o àmbits educatius.

1.4. Les TIC al centre educatiu.

Bloc 2. Disseny i desenvolupament i avaluació del currículum per competències

2.1. Nivells de concreció curricular: del currículum oficial a la programació.

2.2. El desplegament del currículum. El treball per competències.

2.3. L'avaluació del procés d'ensenyament i aprenentatge.

Bloc 3. El nou perfil del professorat

3.1. Les funcions del professorat a la LOE.

3.2. Les funcions socioeducatives de l'educació i del professorat.

3.3. Competències professionals dels docents.

3.4. La formació permanent del professorat.

## Metodologia docent

S'exposarà el contingut teòric dels temes a través de classes teòriques (grup gran), seguint diversos textos, material audiovisual i lectures de referència que serviran per a fixar els coneixements lligats a les competències previstes. Aquestes classes donaran pas a debats i a classes pràctiques en les quals s'aplicaran els continguts adquirits a situacions i contextos reals a partir de resolució de problemes, comentaris de textos, etc., amb la qual cosa es permetrà a l'alumnat d'iniciar-se i desenvolupar les competències previstes.

El professorat proposarà la realització d'activitats de treball en grup i individuals per a la realització de les quals tendran el suport del docent.

Amb el propòsit d'afavorir l'autonomia i el treball personal de l'alumne, l'assignatura forma part del projecte Campus Extens, dedicat a l'ensenyament flexible i a distància, el qual incorpora l'ús de la telemàtica a l'ensenyament universitari. Així, mitjançant la plataforma de teleeducació Moodle l'alumne tindrà a la seva disposició una comunicació en línia i a distància amb el professor, un calendari amb notícies d'interès, documents electrònics i enllaços a Internet i propostes de pràctiques de treball autònom.

Activitats de treball presencial (0,72 crèdits, 18 hores)

| Modalitat         | Nom  | Tip. agr.     | Descripció  | Hores |
|-------------------|--|---------------|---|-------|
| Classes teòriques | Classes magistrals amb participació de l'alumnat | Grup gran (G) | La finalitat d'aquestes sessions és posar a l'abast de l'alumnat els fonaments teòrics i la seva aplicació en la pràctica docent mitjançant l'exposició per part del professor/a dels continguts de l'assignatura amb el suport de material audiovisual (vídeo, presentacions en PowerPoint, etc.). Es fomentarà la intervenció de l'alumnat en aquestes classes on es presentaran els continguts teòrics mitjançant la discussió en gran i mitjà grup, la realització d'activitats pràctiques relacionades amb els continguts presentats i la posada en comú dels diferents punts de vista a partir de les explicacions del professor i del material complementari que s'aporti. | 8     |

## Guia docent

| Modalitat          | Nom                  | Tip. agr.     | Descripció  | Hores |
|--------------------|----------------------|---------------|---|-------|
| Classes pràctiques | Pràctiques en grups  | Grup gran (G) | <p>En aquestes sessions es combinarà l'aprenentatge individual i l'aprenentatge cooperatiu, mitjançant la distribució de l'alumnat en petits grups. Entre les tasques que es proposaran hi figuraran:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Debats a l'aula.</li> <li>- Anàlisi i comentari de documents i materials.</li> <li>- Presentació de situacions i estudi de casos i posterior anàlisi.</li> <li>- Anàlisi de documents audiovisuals.-</li> </ul> <p>- A través de la plataforma uib digital es plantejaran tres temes de màxim interès amb l'objectiu de debatre qüestions de màxima actualitat. En aquesta activitat ha de participar tot l'alumnat matriculat en forma d'aportacions personals.</p> | 6     |
| Classes pràctiques | Treball de grup      | Grup gran (G) | <p>En el marc de les classes pràctiques l'alumnat, organitzat en petits grups, iniciarà un treball o recerca. Aquest treball tindrà dues fases, una presencial i una no presencial en la qual els grups continuaran i finalitzaran el treball a presentar. Els treballs faran referència a alguns dels continguts desenvolupats al llarg de l'assignatura i s'exposaran al final de les classes, essent avaluats pel propi alumnat a partir d'una graella o rúbrica que serà consensuada amb l'alumnat.</p>   | 2     |
| Avaluació          | Activitat de síntesi | Grup gran (G) | <p>A la darrera sessió, l'alumnat haurà de realitzar una activitat de síntesi que demostrï l'assoliment dels continguts treballats i la capacitat de relacionar els diferents blocs del mòdul. Aquesta activitat de síntesi plantejarà una situació en una classe d'ESO, Batxiller o FP que els alumnes hauran de demostrar els seus coneixements adquirits; com que es tracte de resoldre un cas en una aula concreta es podran utilitzar tots els materials que l'alumne consideri pertinents, anotant, al final del treball, els recursos utilitzats (bibliografia i webgrafia...).</p>  | 2     |

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula Digital.

### Activitats de treball no presencial (2,28 crèdits, 57 hores)

| Modalitat                           | Nom  | Descripció   | Hores |
|-------------------------------------|--|--|-------|
| Estudi i treball autònom individual | Aprofundiment del temari   | Prèvia o posteriorment a l'exposició del professor dels temes, l'alumne haurà d'aprofundir en la matèria a través de lectures complementàries, treballs individuals de planificació i reflexió, recerca documental, etc. Per facilitar aquesta tasca, s'indicarà a cada tema, les fonts que s'han de consultar, les quals es posaran a disposició de l'alumnat a l'entorn moodle de campus extens. | 30    |
| Estudi i treball autònom individual | Disseny i elaboració de la carpeta d'aprenentatge de l'assignatura | L'alumnat haurà d'elaborar una carpeta d'aprenentatge de l'assignatura que incorporarà una síntesi dels continguts treballats al mòdul, una reflexió sobre l'aprenentatge i les competències assolides, un comentari i valoració sobre un text o document audiovisual i el treball de grup que se'ls proposarà a principi de curs.   | 15    |

## Guia docent

| Modalitat                        | Nom             | Descripció   | Hores |
|----------------------------------|-----------------|--|-------|
|                                  |                 | <p>Les instruccions precises per a la realització d'aquesta carpeta d'aprenentatge es proporcionaran a l'inici del curs.</p> <p>En funció del grup d'alumnes i dels treballs exposats a classe aquesta activitat es pot suprimir, ja que treballar amb 8, 10 o 12 alumnes és molt diferent que treballar amb classes més nombroses. En classes de pocs alumnes, el coneixement per part del professor de tots i cadascun dels alumnes facilita l'atenció continuada i un alt grau de coneixements de les estratègies i dels continguts de cada alumne.</p> |       |
| Estudi i treball autònom en grup | Treball de grup | <p>Una vegada formats els grups i iniciat el treball en el marc de les sessions pràctiques, els equips de feina planificaran de manera autònoma els moments de trobada fora de l'horari de les classes presencials i la distribució de la tasca entre els diferents integrants. En funció de la marxa del curs, es podran dedicar algunes sessions de una hora com a màxim per treballar i resoldre dubtes dins l'horari previst.</p>  | 12    |

### Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

### Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Observacions:

1. Per a poder avaluar positivament l'assignatura, caldrà que l'alumne obtengui la suficiència en cadascuna de les parts - treball en grup, aportacions als debats plantejats, carpeta d'aprenentatge i resolució d'un cas pràctic - de forma independent i haver assistit com a mínim al 70% de les sessions, participant i implicant-se en el desenvolupament d'aquestes de forma satisfactòria.
2. Totes les activitats obligatòries tenen una data límit de lliurament que s'especificarà a l'inici del curs.
3. Qualsevol actitud que obstaculitzi les dinàmiques d'aula podrà tenir repercussió sobre la nota final de l'assignatura, podent arribar a ser motiu de desqualificació.
4. El plagi d'alguna part o de la totalitat d'un treball o copiar a un examen és motiu de desqualificació; en aquest cas l'estudiant s'haurà de matricular novament el següent curs acadèmic per a poder superar l'assignatura.

### Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'alguns dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

## Guia docent

### Classes magistrals amb participació de l'alumnat

|                      |   |
|----------------------|---|
| Modalitat            | Classes teòriques   |
| Tècnica              | Tècniques d'observació ( <b>no recuperable</b> )  |
| Descripció           | La finalitat d'aquestes sessions és posar a l'abast de l'alumnat els fonaments teòrics i la seva aplicació en la pràctica docent mitjançant l'exposició per part del professor/a dels continguts de l'assignatura amb el suport de material audiovisual (vídeo, presentacions en PowerPoint, etc.). Es fomentarà la intervenció de l'alumnat en aquestes classes on es presentaran els continguts teòrics mitjançant la discussió en gran i mitjà grup, la realització d'activitats pràctiques relacionades amb els continguts presentats i la posada en comú dels diferents punts de vista a partir de les explicacions del professor i del material complementari que s'aporti. |
| Criteris d'avaluació | Es valorarà l'assistència (es obligada l'assistència a un mínim d'un 70% de les sessions) i la participació en les classes.   |

Percentatge de la qualificació final: 5%

### Pràctiques en grups

|                      |   |
|----------------------|---|
| Modalitat            | Classes pràctiques  |
| Tècnica              | Sistemes d'autoavaluació ( <b>no recuperable</b> )  |
| Descripció           | En aquestes sessions es combinarà l'aprenentatge individual i l'aprenentatge cooperatiu, mitjançant la distribució de l'alumnat en petits grups. Entre les tasques que es proposaran hi figuraran: - Debats a l'aula. - Anàlisi i comentari de documents i materials. - Presentació de situacions i estudi de casos i posterior anàlisi. - Anàlisi de documents audiovisuals. - A través de la plataforma uib digital es plantejaran tres temes de màxim interès amb l'objectiu de debatre qüestions de màxima actualitat. En aquesta activitat ha de participar tot l'alumnat matriculat en forma d'aportacions personals. |
| Criteris d'avaluació | Es valorarà l'assistència (es obligada l'assistència a un mínim d'un 70% de les sessions) i la participació en les classes. Es valorarà la implicació de l'alumnat en el treball en grups, la capacitat de treball en equip, com també les actituds.  |

A través d'un portafoli electrònic o mitjançant els recursos que ofereix la UIB digital seran els llocs d'intercanvis de reflexions i comentaris entre alumnes, a partir de les propostes de temes concrets i actuals.

Percentatge de la qualificació final: 10%

### Treball de grup

|                      |  |
|----------------------|--|
| Modalitat            | Classes pràctiques   |
| Tècnica              | Treballs i projectes ( <b>recuperable</b> )  |
| Descripció           | En el marc de les classes pràctiques l'alumnat, organitzat en petits grups, iniciarà un treball o recerca. Aquest treball tindrà dues fases, una presencial i una no presencial en la qual els grups continuaran i finalitzaran el treball a presentar. Els treballs faran referència a alguns dels continguts desenvolupats al llarg de l'assignatura i s'exposaran al final de les classes, essent avaluats pel propi alumnat a partir d'una graella o rúbrica que serà consensuada amb l'alumnat. |
| Criteris d'avaluació | S'avaluarà el grau de coneixements adquirits per l'alumnat amb el seu treball en equip, tant pel que fa a la presentació, l'estructura dels continguts, l'adequació del treball a l'objectiu anunciat i la qualitat del mateix.  |

El treball en grup seran avaluats per tot l'alumnat a partir d'una graella o rúbrica consensuada prèviament.

Percentatge de la qualificació final: 25%

## Guia docent

### Activitat de síntesi

|                      |   |
|----------------------|---|
| Modalitat            | Avaluació   |
| Tècnica              | Proves d'execució de tasques reals o simulades ( <b>recuperable</b> )   |
| Descripció           | A la darrera sessió, l'alumnat haurà de realitzar una activitat de síntesi que demostrï l'assoliment dels continguts treballats i la capacitat de relacionar els diferents blocs del mòdul. Aquesta activitat de síntesi plantejarà una situació en una classe d'ESO, Batxiller o FP que els alumnes hauran de demostrar els seus coneixements adquirits; com que es tracte de resoldre un cas en una aula concreta es podran utilitzar tots els materials que l'alumne consideri pertinents, anotant, al final del treball, els recursos utilitzats (bibliografia i webgrafia...). |
| Criteris d'avaluació | Aquesta activitat requerirà a l'alumne demostrar la seva capacitat de síntesi, aplicació i reflexió envers els continguts treballats a l'assignatura. Se plantejarà un cas d'un grup d'ESO, Batxiller o FP amb un conjunt de problemàtiques concretes. L'alumne ha de resoldre el cas, de forma global, utilitzant tots els continguts treballats a l'assignatura. L'alumnat podrà utilitzar el material que consideri adient.  |

Percentatge de la qualificació final: 30%

### Disseny i elaboració de la carpeta d'aprenentatge de l'assignatura

|                      |   |
|----------------------|---|
| Modalitat            | Estudi i treball autònom individual   |
| Tècnica              | Carpeta d'aprenentatge ( <b>recuperable</b> )   |
| Descripció           | L'alumnat haurà d'elaborar una carpeta d'aprenentatge de l'assignatura que incorporarà una síntesi dels continguts treballats al mòdul, una reflexió sobre l'aprenentatge i les competències assolides, un comentari i valoració sobre un text o document audiovisual i el treball de grup que se'ls proposarà a principi de curs. Les instruccions precises per a la realització d'aquesta carpeta d'aprenentatge es proporcionaran a l'inici del curs. En funció del grup d'alumnes i dels treballs exposats a classe aquesta activitat es pot suprimir, ja que treballar amb 8, 10 o 12 alumnes és molt diferent que treballar amb classes més nombroses. En classes de pocs alumnes, el coneixement per part del professor de tots i cadascun dels alumnes facilita l'atenció continuada i un alt grau de coneixements de les estratègies i dels continguts de cada alumne. |
| Criteris d'avaluació | La carpeta d'aprenentatge serà elaborada de forma individual i es valorarà la planificació, estructura, aspectes formals, capacitat de reflexió, incorporació de totes les activitats requerides i valoració positiva d'aquestes. En funció del grup classe desenvoluparem la carpeta d'aprenentatge o qualsevol altra proposta de resum, síntesi i de constatació dels aprenentatges   |

Percentatge de la qualificació final: 20%

### Treball de grup

|            |  |
|------------|--|
| Modalitat  | Estudi i treball autònom en grup   |
| Tècnica    | Sistemes d'autoavaluació ( <b>recuperable</b> )  |
| Descripció | Una vegada formats els grups i iniciat el treball en el marc de les sessions pràctiques, els equips de feina planificaran de manera autònoma els moments de trobada fora de l'horari de les classes presencials i la |

## Guia docent

distribució de la tasca entre els diferents integrants. En funció de la marxa del curs, es podran dedicar algunes sessions de una hora com a màxim per treballar i resoldre dubtes dins l'horari previst.

Criteris d'avaluació L'alumnat emplenarà un qüestionari d'autoavaluació que li permetrà reflexionar sobre el procés i progrés en el marc d'aquesta assignatura.

Percentatge de la qualificació final: 10%

### Recursos, bibliografia i documentació complementària

Els estudiants disposaran de materials i recursos per al seguiment de l'assignatura, els quals estaran disponibles a l'aula virtual de l'assignatura. Aquests materials es consideraran bibliografia bàsica.

#### Bibliografia bàsica

- DEL CARMEN, L; CODINA, M; GINÉ, N; MENOYO, M.P; PARCERISA, A; QUINQUER; URRUZOLA, M.j i ALTRES. (2004). La planificación didáctica. Barcelona: Graó.
- ESTEVE, J.M. El sistema educativo ante la encrucijada del cambio social: una mirada hacia el futuro. Disponible a <http://www.monografias.com/trabajos32/sistema-educativo-encrucijada-cambio-social/sistema-educativo-encrucijada-cambio-social.shtml>.
- GINÉ, N. y PARCERISA, A (Coord.) (2003). Planificación y análisis de la práctica educativa. Barcelona: Graó.
- IMBERNON, F (2010). Procesos y contextos educativos. Enseñar en las instituciones de educación secundaria. Barcelona: Graó.
- SANTMARTÍ, N. (2007). Evaluar para aprender. 10 ideas Clave: Barcelona: Graó.
- ZABALA, Z.; ARNAU, L. (2007), 11 Ideas Clave. Cómo aprender y enseñar competencias. Barcelona: Graó.

#### Bibliografia complementària

- BONALS, J. (1996). El trabajo en equipo de equipo del profesorado. Barcelona: Graó.
- CEBRIÁN, M. (1997): Nuevas competencias para la formación inicial y permanente del profesorado. Revista Electrónica de Tecnología Educativa, 6. Disponible a: <http://www.uib.es/depart/gte/revelec6.html> [Data de consulta: maig de 2009.]
- CANO, E. (2005). Com millorar les competències del docents. Guia per a l'autoavaluació i el desenvolupament de les competències dels professorat. Barcelona: Graó.
- CPR; EOEP; SITE de Badajoz (1997): Guía para la reflexión y la evaluación de lapropia práctica docente. Disponible a: ESTEBARANZ, A. (2001): «La enseñanza como tarea del profesor». A c.
- MARCELO (ed.): La función docente. Madrid. Síntesis, p.103-139.
- IMBERNON, F. (2007). La formación permanente del profesorado. Nuevas ideas para formar en la innovación y el cambio. 10 ideas clave. Barcelona Grao.
- LÓPEZ HERNANDEZ, A. (2007). El trabajo en equipo del profesorado. 14 Ideas clave. Barcelona: Graó
- PERRENOUD, P. (2004). Desarrollar la práctica reflexiva en el oficio de enseñar. Barcelona: Graó.
- PERRENOUD, P. (2007). Diez nuevas competencias para enseñar. Invitación al viaje. Barcelona: Graó
- PUIG ROVIRA, J. (1999). Feina d'educar. Barcelona: Edicions 62
- SCHÖN, D. (1998). El profesional reflexivo. Como piensan los profesionales cuando actúan. Madrid: Paidós.
- ARNAIZ, P.; DÍEZ, M.C; DÍEZ DE ULZURRUN, A; NOTÓ, F; PUIG, J.M. I ALTRES. (2001). La acción tutorial . Barcelona: Graó.
- BISQUERRA, R. (Coord.) (2002). La práctica de la orientación y la tutoría . Barcelona: Praxis
- MARTIN, E.; TIRADO, V (Coords.) (1996). La Orientación Educativa y Profesional en la Educación Secundaria. Barcelona. ICE de la Universitat de Barcelona/ Horsori.
- MARINA, JOSÉ A.; BERNABEU, R. (2007). Competencia social y ciudadana. Madrid: Alianza Editorial.



## Guia docent

- BARBERÀ, E; MAURI, T; ONRUBIA, J. (Coords.) (2008). Cómo valorar la calidad de la enseñanza basada en las TIC. Pautas e instrumentos de análisis. Barcelona. Graó
- MAURI, T.; ONRUBIA, J. (1994). Decisiones sobre metodología didáctica. Cuadernos de Pedagogía .núm. 223, (pág.39-44).
- ESCAMILLA, A. (2008). Las competencias básicas. Claves y propuestas para su desarrollo en los centros. Barcelona: Graó.
- ESCAMILLA, A. (2009). Las competencias en la programación de aula. Barcelona: Graó.
- BARBERÀ GREGORI, E. (2000). Avaluació de l'ensenyament, avaluació de l'aprenentatge. Barcelona: Edebé
- MARTÍN GARCÍA, X.; PUIG ROVIRA, JOSEP M<sup>a</sup> (2007). Les set competències bàsiques per educar en valors. Barcelona: edit. Graó.
- TRILLA, J. (1997). Relaciones entre la educación formal, no formal i la informal. En la educación fuera de la escuela. México. Ariel.

### Altres recursos

- LLEI ORGÀNICA 2/2006, de 3 de maig, d'educació («BOE» 106, de 4-5-2006)
- Decret 73/2008, de 27 de juny, pel qual s'estableix el currículum de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears.
- DECRET 95/2010, de 30 de juliol, pel qual es modifica el Decret 73/2008, de 27 de juny, que estableix el currículum de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears (BOIB 07/08/2010 núm. 116).
- Decret 82 /2008, de 25 de juliol, pel qual s'estableix l'estructura i el currículum del batxillerat a les Illes Balears.
- DECRET 120/2002, de 27 de setembre, pel qual s'aprova el reglament orgànic dels instituts d'educació secundària (BOIB 05/10/02 núm. 120) art.69 derogat pel Decret 39/2011 de 29 d'abril (BOIB 05/05/2011 núm. 67).
- Instruccions de la Direcció General d'Administració, Ordenació i Inspecció Educatives sobre l'elaboració de les programacions didàctiques a l'educació primària i a l'educació secundària obligatòria de les Illes Balears per al curs 2009-2010 (01/09/2009).
- ORIENTACIONS per a l'elaboració de la concreció curricular i de les programacions didàctiques. DGAOIE (20/11/2009)
- RESOLUCIÓ del conseller d'Educació i Cultura per la qual s'aproven les instruccions d'organització i funcionament dels centres públics d'educació secundària, per al curs vigent. Disponible a [http://weib.caib.es/Normativa/educacio/index\\_general\\_.htm](http://weib.caib.es/Normativa/educacio/index_general_.htm)